

מסורת הש"ס

א) סוטה יא., ב) ג.ש. געיל קד. ע"ש, ג) ופי' אותו מלכות זיס נקרא ליוון אספר ערוך ערך אספר א, א) ד' ז"ל לז, ב) ופולין ד, ו) געפי' ויבולקוט ובתחומא ליתא לכל זז, ו) בקרא כההבס, ח) נכורות ה', ט) כורות ה, י) ציבולקוט לית', כ) געפי' ויבולקוט ליתא, ל) ז"ל מזרים וכו' ציבולקוט, מ) גשמות א, נ) נבמדבר כד, ס) געמח. רש"ש, ע) בס"א נוסף: והקב"ה מכניעם, פ) בקרא כתיב לא, צ) בס"א נוסף: כתיב רומיים, ק) כתיב רומים ליתא בס"א, ר) נבמדבר לא, ש) ז"ל עדין,

הגהות הגר"א

[א] גב' של עמנו ולא יין. נמחק: [ב] שב ונחמנו. נמחק:

מוסף רש"י

ברכן בארז. כהרזס עלי מים (וחשיית ב.), ארז זה אינו עומד במקום ימים, ואלע"ג דכתיב בקרא כהרזס עלי מים, הוא לאו בלעם קאמר ליה, דלעגס אחר כהרזס והמלך השניו עלי מים, וכן דולאו, דלעגס אחר כמחלס, דומינן מתיביבין, וקאמר ליה המלך נטיו, דלין יבישין לעולם, והיינו דכתיב והיפוך ה' אלהיך לך את קוללה לבדכס, על ידי מלך, שהשיבו על ידי מלך (שם). אפילו כל הרוחות שאלין קשות רוח דרומית. היא קשה, כדלמדין (צ"ב סה) אלמלא בן קן שנעמדיה אין כל צריח יטלה לעמוד כפיה, שנאמר המצינחן יאכר קן ריפס כנפיו לתמן (שם). לא היית עמנו באותה עצה. הלא אתה עמי היתה צעקת הבה נתחכמה לו ועמה מיישבת בלתיך ומשחן של ישראל (במדבר כד כא). באותה עצה. נתחכמה לו (שם) יא. יושבי יעבץ. תלמידי יעבץ, יעבץ אלס גדול בתורה היה, דכתיב (דעה"א ד) ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמר אס בך תבדכני בתורה והרביני את גבולי בתלמודים וגו' ויבא אלהים את אשר שלל (שם) יא. עיף תחורה סו, ויעדיין לא נאסר יין כו'. דמי"ח דבר דתלמידי תנאי והלל הוא (חולין ד). בדברי שטות. לזוט אל צנות מואב (נכורות ה:). ערומות פגעו בהן. ותקראן שמעם גופן היה פוגע בהן (שם). בעלי קריין. ולזון מקרה הוא (שם). שריפו עצמן מדברי תורה. לפיכך כל עליהם עמלן (שם).

מחליף. לאחר שנקצץ: **אינו עומד במקום מים**. והאי דכתיב [במדבר כד] כהרזים עלי מים שכינה היא דאמרה איהו אמר כהרזים כלומר שאין עומדין במקום מים שכינה אמרה עלי מים. וכן כולוהו מפרש צאגדה ככה"ג. כנחלים נטיו הוא אמר כנחלים פוסקין לפעמים יאלה צת קול [אמרה] נטיו. הוא אמר כנגות אמרה צת קול עלי נהר. הוא אמר כההלים יאלה צת קול ואמרה נטע ה': **רוח דרומים**. קשה: לא **עמנו היים צאוסה עלה**. שגזר פרעה כל הכן הילוד היאוריהם צתמיה ודאי היית דלנקמן: ומי הושיבך **אלל איסיני עולם**. שעמדים צניך ליטב צלשכת הגזית והיינו דכתיב איתן מושבך^ט וכי צין איסיני עולם אתה יושב מי הוסיקך לכך: **שמחיה עאלו צסס אל**. עושה עאלו אלוה כמו פרעה וחיס: לשון אחר מי **שמחיה עאלו**. כלומר אוי להם לאותן בני אדם שמחיין ומעדינן עאלמן צעוה"ו ופורקין עול תורה מעל לוארס ומשמנין את עאלמן: **משמו אל**. כשמשים הקצב"ה פדיון לעלמוס ומשלס גמול ללדיקים לעמיד לצא. כך שמעתי: **אוי לה לאומה שמאלא**. אוי לה לאומה שמהיה צלותן הימים שיעלה על דעתה לעכב ישראל^ט: **מי מטיל כסופ צין לציא וכו'**. לעכבן שלל יודקקו זה לזה דמסוכן הוא. כלומר מי הוא שיכול לעכב את ישראל והקצ"ה מכניסם: איים. ספינות יעבדנו: **וליס מיד כתיס אמר רב לינא אספיר**. דכתיס היינו מקוס ששמו כך: **עד אשור מקטון קטילו**.^ז ומאשור ואילך משעבדי להו שעבדי: **וליס מיד כתיס וענו אשור**. דקטלי להו וענו עבד דמשעבדי להן עד אשור: **כתיס**. רומיסס כלומ' אותן אומות שהציא הקצ"ה צליס עמדין להרוג את כל האומות עד אשור ומאשור ואילך מניחין אותן ומשעבדין בהם (ומניחין אותן). ולעמיד קא מיייר: **הן הנה היו לבני ישראל לא גרסינן אלא ה"ג הנני הולך לעמי לכה אייעץ אשר יעשה העם הוה לעמד עמד לעס הוה מצעי ליה**. שהשיא עלה לצלך שנכשלו בה ישראל הן הנה היו לבני ישראל צדכר צלעס^ט: **וטולה קללסו צחצרו**. וכך צלעס לא רלה לתלות שפלות זה צצלק שיהא הוא כריך לצקס ענה

האך יכשלו בה ישראל אלא צישראל תלה השפלות לומר שהן צריכין לעלה שיכשלו בה בני מואב שלל מתקוף ידי מואב על ישראל והיינו דכתיב אשר יעשה העם הזה לעמך. מ"ר. ל"א תולה קללתו צחצרו כלומר שתלה הכתוב קללה צמואב ולא רלה לכתוב

מחליף ושרשיו מרובין ואפילו כל רוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו אלא הוא הולך ובא עמהן כיון שדוממו הרוחות עמד קנה במקומו אבל בלעם הרשע ברכן בארז מה ארז זה אינו עומד במקום מים ושרשיו מועטין ואין גועו מחליף אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית מיד עוקרתו והופכתו על פניו ולא עוד אלא שזוכה קנה ליטול ממנו קולמוס לכתוב ממנו ס"ת נביאים וכתובים ^יוירא את הקיני וישא משלו אמר לו בלעם ליתרו קיני לא היית עמנו באותה עצה מי הושיבך אצל איתני עולם והיינו ^זדא"ר חייא בר אבא א"ר סימאי שלשה היו באותה עצה אלו הן בלעם איוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין ויתרו שברח ^טזכו בני בניו לישב בלשכת הגזית שנאמר ^בומשפחות סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתים סוכתים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב וכתוב ^גובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים ^דוישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל (אמר רשב"ל אוי מי שמחיה עצמו בשם אל) א"ר יוחנן אוי לה לאומה שתמצא בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנוקקין זה עם זה ^הוצים מיד כתיס אמר רב ^וליבון אספיר וענו אשור וענו עבר עד אשור קטלי מיקטל מכאן ואילך משעבדי שיעבודי ^ההנני הולך לעמי לכה אייעץ אשר יעשה העם הזה לעמד עמד לעם הוה מיבעי ליה א"ר אבא בר כהנא כאדם שמקלל את עצמו ותולה קללתו באחרים אמר ^זלהם אלהיהם של אלו שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות זקינה מבחויץ וילדה מבפנים והושיב בהן זונות זקינה מבחויץ וילדה מבפנים ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמהיין ויוצאין למייל בשוק אומרת לו הזקינה אי אתה מבקש כלי פשתן זקינה אומרת לו בשוה וילדה אומרת לו בפחות שתים ושלש פעמים ואח"כ אומרת לו הרי את כבן בית שב ברור לעצמך וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה ^חועדיין לא נאסר ^ט(יין וא) של עמוני ולא) יין של נכרים אמרה לו רצונך שתשתה כוס של יין כיון ששתה בער בו אמר לה השמיעי לי הוציאה יראתה מתוך חיקה אמרה לו עבוד לזה אמר לה הלא יהודי אני אמרה לו ומה איכפת לך כלום מבקשים ממך אלא פיעור [הוא] אינו יודע שעבודתה בכך] ולא עוד אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך שנא' ^יהמה באו בעל פער וינוורו לבשת ויהיו שקוצים ^{יא}באהבם ^{יב}וישב ישראל בשמים ^{יג}ר"א אומר שמים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות ^{יד}ותקראן לעם לזבחי אלהיהן רבי אלעזר אומר ערומות פגעו בהן רבי יהושע אומר עצמן מדברי תורה שנאמר ^{טו}לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים אמר רבי יוחנן כל מקום שנאמר וישב אינו אלא לשון צער ^{טז}שנא' וישב ישראל בשמים ויחל העם לזנות אל בנות מואב ^{יז}וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען ^{יח}ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם ^{יט}[ו]ונאמר ^כוישב ישראל בארץ ^{כא}גשן ^{כב}ויקרבו ימי ישראל למות ^{כג}וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו ^{כד}ויקם ה' שטן לשלמה את הדד האדומי מזרע המלך הוא באדום ^{כה}ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם וגו' את בלעם בן בעור הרגו בחרב בלעם מאי בעי התם א"ר יוחנן שהלך ליטול שכר עשרים וארבעה אלף [שהפיל מישראל] אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב היינו דאמרי אינשי גמלא אזלא למיבעי קרני אודני דהוו ליה גזיזן מיניה ^{כו}ואת בלעם בן בעור הקוסם קוסם נביא הוא א"ר יוחנן בתחלה נביא ולבסוף קוסם אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי מסגני ושילטי הואי אייון לגברי נגרי הרגו

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קו.

תורה אור

1. וַיֵּרָא אֶת הַקִּינִי וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשֶׁבֶךְ וְשֵׁים בְּסֻלֶּעַ קָנִי: במדבר כד כא 2. וּמִשְׁפַּחוֹת סִפְרִים יִשְׁבִּי יַעֲבֹץ תִּרְעִיתִם שְׁמַעְתִּים שׁוֹכְתִים הִמָּה הַקִּינִים הַבָּאִים מִחֻמֹּת אֲבֵי בֵית רָקִב: דברי הימים א ב נה 3. וּבְנֵי קִינִי חֹתָן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת בְּנֵי יְהוֹדָה מִדְּבַר יְהוֹדָה אֲשֶׁר בְּגִבֹּב עֶרְדַּ וַחֲלָךְ וַיֵּשֶׁב אֶת הָעָם: שופטים א טז 4. וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אוֹי מִי יְהוֹדָה מִשְׁמוֹ אֵל: במדבר כד כג 5. וְצִים מִיד בְּחִים וַעֲנִי אֲשׁוּר וַעֲנִי עֶבֶר וְגַם הוּא עֲדִי אֲבִיר: במדבר כד כד 6. וַעֲתָה הֲנִי הַחֲלָךְ לַעֲמִי לָבֹה אֵיעֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲפֹךְ בְּאֲחֵרֵית הַקִּימִים: במדבר כד יד 7. כְּעֶנְבִים בַּמִּדְבָּר מִצְאָתִי יִשְׂרָאֵל כִּבְבוּרָהּ בְּרֹאשֶׁתָּהּ רִאשִׁית אֲבוֹתֵינוּ הִמָּה בָּאוּ בַעַל פְּעוֹר וַחֲזוּרֵי לְבָשֶׁת יְהוֹדָה שְׁקִיצִים בְּאֲרֻכָּם: יהושע ט י 8. וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים וַחֲלָךְ הָעָם לָזֹנוֹת אֵל גְּבוּת מוֹאָב: במדבר כה א 9. וַתִּקְרָאן לָעָם לוֹבָדִי אֲחֵיהֶן וַיֹּאבֵל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאַחֵיהֶן: במדבר כה ב 10. מִקּוֹל שְׁעֶטת פִּרְסוֹת אֲבִירָיו מִרְעַשׁ לִרְכֻבָּהּ הַמּוֹן גִּלְגָּלִיז לֹא הִפְנוּ אֲבוֹת אֵל בָּנִים מִרְפּוּן יָדָם: ירמיהו מז ג 11. וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדֵּי אֲבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: בראשית לו א 12. אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רַעְיָה אֶת אֲחִיו בִּצְלוֹן וְהָיוּ נָעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבִיו וַיֹּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבְתָּם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם: בראשית לו ב 13. וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גִּשְׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּחַרְוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד: בראשית מז כז 14. וַתִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת וַתִּקְרָא לְבִנּוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם אָנֹכִי מְצֻאֲתִי חַן בְּעֵינֶיךָ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת רִגְלֵי וְעֲשִׂיתָ עִמּוּדִי חֶסֶד וְאֶמַת אֵל נָא תִקְרְבֵנִי בְּמִצְרַיִם: בראשית מז כט 15. וַיֵּשֶׁב יְהוֹדָה וַיִּשְׂרָאֵל לְבִטַּח אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וַתַּחַת תְּאֵנָתוֹ מִדֵּן וְעַד בָּאָר שִׁבְעַת כָּל יְמֵי שְׁלֹמֹה: מלכים א ה ה 16. וְהָקָם יְיָ שָׁטָן לְשֹׁלֹמֹה אֶת הַדָּד הָאֲדָמִי מִזֶּרַע הַמִּלְכָּךְ הוּא בְּאָדוֹם: מלכים א יא יד 17. וְאֵת מַלְכֵי מִדְּיָן הָרָגוּ עַל חֲלָלֵיהֶם אֶת אֲזִי וְאֵת חָדָד וְאֵת צוּר וְאֵת חֹזֵר וְאֵת רַבֵּעַ תְּמֻשֶׁת מַלְכֵי מִדְּיָן וְאֵת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הָרָגוּ בְּחָרֶב: במדבר לא ח 18. וְאֵת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרָגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָרֶב אֵל חֲלָיָהֶם: יהושע יג כב